

НАЙБІЛЬШІ ПУБЛІЧНІ СУДОВІ СПОРИ ТА ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО БАНКРУТСТВА

№ з/п	СУТЬ СПОРУ	СУМА	ЮРИДИЧНІ ФІРМИ, ЯКІ СУПРОВОДЖУВАЛИ СПІР
1	Реструктуризація заборгованості групи компаній «Азовмаш»	950 млн доларів США	EQUITY зі сторони групи «Азовмаш»
2	Банкрутство ПрАТ «Торговий дім Азовзагальмаш»	777 млн доларів США	EQUITY зі сторони ПрАТ «Торговий дім Азовзагальмаш»
3	Банкрутство ПрАТ «Азовзагальмаш»	750 млн доларів США	EQUITY зі сторони ПрАТ «Азовзагальмаш»
4	Банкрутство ПрАТ «Росава»	715 млн доларів США	АЛЕКСЕЄВ, БОЯРЧУКОВ ТА ПАРТНЕРИ зі сторони ТОВ «Інвестохілл ВЕСТА»
5	Банкрутство ПрАТ «Креатив»	660 млн доларів США	ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ зі сторони ПрАТ «Креатив»
6	Банкрутство ПрАТ «Маріупольський завод важкого машинобудування»	595 млн доларів США	EQUITY зі сторони ПрАТ «Маріупольський завод важкого машинобудування»
7	Банкрутство ПАТ «Маріупольський термічний завод»	575 млн доларів США	EQUITY зі сторони ПАТ «Маріупольський термічний завод»
8	Банкрутство ПрАТ «Азовелектросталь»	550 млн доларів США	EQUITY зі сторони ПрАТ «Азовелектросталь»
9	Банкрутство ПАТ «ПОЛТАВХИММАШ»	535 млн доларів США	EQUITY зі сторони ПАТ «ПОЛТАВХИММАШ»
10	Реструктуризація заборгованості групи компаній «Кузня на Рибальському» в рамках провадження про банкрутства	400 млн доларів США	АЛЕКСЕЄВ, БОЯРЧУКОВ ТА ПАРТНЕРИ зі сторони ПрАТ «Кузня на Рибальському»
11	Земельний спір щодо 375 га в Деснянському районі міста Києва	250 млн доларів США	АЛЕКСЕЄВ, БОЯРЧУКОВ ТА ПАРТНЕРИ зі сторони забудовника ТОВ «Нова Україна»
12	Банкрутство ПрАТ «Готель «Салют»	204 млн доларів США	ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ зі сторони ПрАТ «Готель «Салют»
13	Стягнення заборгованості на користь «Укресімбанку» як забезпеченого кредитора в процедурі банкрутства	168,4 млн доларів США	BENCHERS LAW FIRM зі сторони АТ «Укресімбанк»
14	Банкрутство ПАТ «АвтоКрАЗ»	167 млн доларів США	ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ зі сторони ПАТ «АвтоКрАЗ»
15	Оскарження ТОВ «ДЕПС ТЕЛЕКОМ» рішення Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну проводів незалежно від країни походження та експорту, участь у судовому процесі стосовно оскарження опонентами рішення Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про скасування зазначеного рішення щодо застосування заходів	113,6 млн доларів США	ASTERS зі сторони «ДЕПС ТЕЛЕКОМ»

ПРИМІТКА: СПОРИ, ЗАЗНАЧЕНІ НА УМОВАХ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ, ТА ТРИВАЮЧІ СУДОВІ ПРОВАДЖЕННЯ ДО ТАБЛИЦІ НЕ ВКЛЮЧЕНІ

Системні підходи

Унаслідок широкомасштабного вторгнення РФ на територію України збільшується кількість справ щодо відповідальності за спричинену шкоду.

У 2023 році Велика Палата Верховного Суду ухвалила важливу постанову в справі № 757/64569/16-ц, яка стосується компенсації за мобілізоване на користь ЗСУ майно громадян.

ВП ВС вказала, що в Україні діє законодавство, яке передбачає компенсацію громадянам за примусово відчужене (мобілізоване) в них майно. Така компенсація здійснюється шляхом повного відшкодування вартості майна протягом п'яти наступних бюджетних періодів після скасування правового режиму воєнного стану із коштів державного бюджету, але за умови, що майно було примусово відчужене, а особа, відповідно, має право на таку компенсацію. Водночас ВП ВС наголосила, що відповідальність за шкоду, заподіяну агресією РФ проти України, в повному обсязі несе російська федерація.

Окрім того, впродовж 2023 року ВП ВС сформувала низку правових висновків, присвячених вирішенню складних правових проблем, які тривалий час залишалися дискусійними та невизначеними в судовій практиці.

Зокрема, в постанові від 20 червня 2023 року у справі № 633/408/18 ВП ВС досліджувала можливість приватизації земельних ділянок фермерських господарств їх членами. Велика Палата дійшла висновку, що приватизувати земельну ділянку фермерсько-

го господарства може лише його член, який отримав цю ділянку в користування для створення такого господарства. Особа, яка увійшла до складу членів фермерського господарства після його створення, тобто не одержала для цього створення, тобто не одержала для цього земельної ділянки, має право отримати у власність ділянку в передбаченому законом розмірі, проте в загальному порядку, визначеному статтями 116, 118 Земельного кодексу України.

Значну увагу ВП ВС приділила формуванню системних підходів до визначення належних та ефективних способів захисту порушених прав.

Так, у справі № 910/8413/21 Велика Палата ВС повернула садибу Терещенків у комунальну власність. ВП ВС керувалась тим, що на садибу Терещенків поширювалася заборона на приватизацію (відчуження з комунальної власності) пам'яток культурної спадщини відповідно до Закону України «Про тимчасову заборону приватизації пам'яток культурної спадщини». Вирішуючи питання способу захисту порушеного права, ВП ВС визначила, що правочин щодо відчуження садиби, вчинений попри заборону, порушує публічний порядок і є нікчемним. За таких обставин право приватної власності на садибу Терещенків за жодних умов не могло виникнути у відповідача, а територіальна громада міста Києва як власник не втратила володіння садибою. Тому підстав для застосування виндикаційного позову немає, а належним способом захисту є подання негаторного позову.

У справі № 488/2807/17 прокурор в інтересах держави звернувся до суду з

вимогою про витребування земельної ділянки лісового фонду від кінцевого набувача шляхом знесення спорудженого на ній об'єкта нерухомості. У постанові від 18 січня 2023 року ВП ВС зауважила, що не можна розглядати як єдиний позов вимогу витребувати спірну земельну ділянку в кінцевого набувача «шляхом знесення об'єкта нерухомості», оскільки в такій вимозі поєднані одночасно два способи захисту (виндикаційний та негаторний позови), спрямовані на усунення різних за змістом порушень права власності. Держава, в інтересах якої прокурор звернувся до суду, може просити про захист цього права шляхом витребування такої ділянки з володіння кінцевого набувача, що є підставою для внесення запису про право власності на спірну земельну ділянку до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Після цього власник може порушувати питання про захист прав від порушень, які не пов'язані з позбавленням його володіння спірною земельною ділянкою, зокрема шляхом знесення спорудженого на ній об'єкта нерухомості.

У постанові від 8 серпня 2023 року у справі № 910/5880/21 ВП ВС визначила механізм повернення платникові суми штрафу, постанову про застосування якого скасував адміністративний суд. Велика Палата звернула увагу, що з огляду на набрання законної сили рішенням суду про визнання протиправною та скасування такої постанови відповідна юридична підстава зникла. Тож суму штрафу можна стягнути на користь платника згідно зі статтею 1212 ЦК України як безпідставно утримувану. На такі правовідносини не поширюються приписи ЦК України про відшкодування шкоди, а також підзаконних нормативно-правових актів про повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до бюджетів.

Також у 2023 році Велика Палата ВС висловила важливі висновки з питань застосування норм процесуального права. Зокрема, в постанові від 18 січня 2023 року у справі № 170/129/21 ВП ВС зробила ви-

ВІТАЛІЙ УРКЕВИЧ,
секретар Великої Палати Верховного Суду

сненок щодо відсутності необхідності повторної сплати судового збору в разі передання справи до іншого суду за належною підсудністю. Судовий збір є сплаченим із моменту зарахування до спеціального фонду державного бюджету України, і перерозподіл цих коштів може здійснювати ДСА України.

У постанові від 13 вересня 2023 року у справі № 204/2321/22 ВП ВС висувала, що звернення фізичної особи до суду через його офіційну електронну адресу з процесуальним документом, підписаним КЕП, є належним та правомірним способом звернення до суду, що ототожнюється зі зверненням через канцелярію або за допомогою традиційних засобів поштового зв'язку і має кваліфікуватися саме як безпосереднє звернення до суду.